

Representantforslag 27 S

(2009–2010)

fra stortingsrepresentantene André Oktay Dahl, Anders B. Werp, Linda C. Hofstad Helleland og Elisabeth Aspaker

Dokument 8:27 S (2009–2010)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene André Oktay Dahl, Anders B. Werp, Linda C. Hofstad Helleland og Elisabeth Aspaker om umiddelbar lovendring for å sikre skjerpet straffnivå i volds-, overgreps- og voldtektssaker

Til Stortinget

Bakgrunn

Forslagsstillerne viser til at Odelstinget har vedtatt en rekke endringer i straffeloven. Til sammen med de endringer i straffeloven som ble vedtatt i 2005 og 2008, utgjør de den alminnelige og spesielle delen til straffeloven 2005. Med Ot.prp. nr. 22 (2008–2009), Innst. O. nr. 73 (2008–2009) og Besl. O. nr. 88 (2008–2009) behandlet Odelstinget den spesielle delen av straffeloven hva angikk de fleste spesielle straffebudene, herunder voldslovbrudd og seksuallovbrudd.

Seksuelle overgrep er et stort og omfattende samfunnsproblem, med store og ofte traumatiske konsekvenser for det enkelte menneske. Det regjeringsnedsatte voldtektsutvalget viste til at det i 2006 ble anmeldt 974 voldtekter og voldtektsforsøk. Samtidig vises det i utvalgets utredning til at 8 av 10 anmeldelser blir henlagt av politiet. Dette er en enorm utfordring. Det er ikke akseptabelt at om lag 90 pst. av alle voldtekter og voldtektsforsøk aldri blir kjent for politiet, og at så få av sakene som anmeldes, blir oppklart. Til tross for at voldtekt foregår i et så stort omfang, og rammer ofrene hardt, forblir gjerningsmennene nærmest usynlige i straffesakssystemet. Forslagsstillerne har derfor vært klare på at det har vært nødvendig å intensivere arbeidet mot seksuelle overgrep, og at en ny straffelov må sikre at denne type kri-

minalitet straffes på en måte som er i pakt med alminnelige rettsoppfatninger og som Stortinget gjentatte ganger har målbåret. På tross av at straffnivået har blitt skjerpet de senere år, så ligger det likevel i nedre sjikt av strafferammene. Overfallsvoldtekter og voldtekter med sterk maktbruk synes å bli straffet strengest, og i disse sakene synes straffnivået å være fengsel i rundt 4 år. I andre saker etter straffeloven 1902 § 192 første ledd bokstav a synes nivået å være fengsel i rundt 2 år og 8–9 måneder. I voldtekter etter straffeloven 1902 § 192 første ledd bokstav b er straffen lavere, og det er avsagt flere deldommer (dvs. delvis betinget, delvis ubetinget reaksjon, jf. straffeloven 1902 § 52).

Det ble våren 2009 derfor vedtatt viktige endringer for å styrke barns beskyttelse mot overgrep og for å heve straffnivået for alvorlige seksuallovbrudd. Det ble blant annet vedtatt at all seksuell omgang med barn under 14 år skal anses som voldtekt, uavhengig av hvordan den seksuelle omgangen eller handlingen er oppnådd. I forbindelse med dette ble det innført et nytt begrep – "kvalifisert seksuell handling" – med barn under 14 år. Dette begrepet er ment å omfatte de mest alvorlige tilfellene av seksuell handling, som i sin art grenser opp mot seksuell omgang.

Det ble også vedtatt å heve minstestrafen for voldtekt (av voksne og barn) til fengsel i tre år. Det ble også presisert at det skulle skje en vesentlig skjerping av straffnivået gjennom angivelse av et normalstraffnivå i voldtekt og i saker om seksuelle overgrep mot barn.

Forslagsstillerne viser til at justiskomiteen uttrykte støtte til at all seksuell omgang (f.eks. samleie, masturbasjon, slikking av kjønnsorganer, innføring av fingre i skjede- og endetarmsåpning) og de mest kvalifiserte seksuelle handlingene (f.eks. berøring av nakne kjønnsorganer) med barn under 14 år skulle

anses som voldtekt, uavhengig av hvordan den seksuelle omgangen eller handlingen er oppnådd. Justiskomiteen var også klar i sin støtte til å ta til orde for en vesentlig skjerping av straffnivået gjennom angivelse av et normalstraffenivå for voldtekt og i saker om seksuelle overgrep mot barn.

Når det gjelder voldssaker, viser forslagsstillerne til at et samlet storting ved flere anledninger og over tid har vært opptatt av å heve straffnivået for integritetskrenkelser. Forslagsstillerne viser i den forbindelse til merknad fra en enstemmig justiskomite i behandlingen av Ot.prp. nr. 90 (2003–2004) der det heter:

"Lovgiver har over tid vært opptatt av å heve straffen i saker som gjelder integritetskrenkelser. Man har særlig vært opptatt av dette for seksuallovbrudds vedkommende. Komiteen har registrert at straffnivået er hevet noe som en følge av dette, men mener fortsatt at straffnivået, særlig i saker som gjelder voldtekt og seksuelle overgrep mot barn, er for lavt."

Forslagsstillerne viser til at Stortinget mener at det over tid har utviklet seg et straffenivå for de mest integritetskrenkende handlingene som ligger for lavt i forhold til andre straffbare handlinger. I den nye straffeloven legges det opp til å skjerpe straffnivået for denne typen kriminalitet med rundt en tredjedel.

Ved vedtakelsen av den nye straffeloven understreket Stortinget at det skal legges opp til et ytterligere skjerpet straffenivå for bl.a. grov vold, drap, kjønnslemlestelse og vold i nære relasjoner, både gjennom økte strafferammer, økte minstestruffer og ikke minst gjennom at lovproposisjonen gikk gjennom konkrete, utvalgte rettsavgjørelser og anga nytt straffenivå. Lovgiver sluttet seg til disse anvisningene og understreket at dette er ment å gi klare føringer for hvilket straffenivå domstolene i framtiden skal legge seg på i denne typen saker. Stortinget understreket at det nye anviste straffenivået var ment å ta til å gjelde straks.

Spørsmålet om ikrafttredelse

I Ot. prp. nr. 22 (2008–2009) var det ikke klarlagt når den vedtatte nye straffelov skal tre i kraft. I etterkant, og i hele valgkampen forut for stortingsvalget, ga justisminister Knut Storberget i media et inntrykk av at nye straffebud var på plass og nærmest over natten skulle medføre kraftig skjerpede straffer for volds- og sedelighetsforbrytelser i pakt med Stortingets forutsetninger, noe som møtte sterk juridisk motbør. På denne bakgrunn ba forslagsstillerne Regjeringen klargjøre hvorvidt den ville være åpen for å legge de aktuelle straffebudene inn i straffeloven av 1902, etter mønster av hva man gjorde for foreldelsesfrister i saker om kjønnslemlestelse, jf. Ot.prp. nr.

86 (2008–2009), Innst. O. nr. 117 (2008–2009), Besl. O. nr. 114 (2008–2009). Dette innebar at foreldelsesfristen for straffeansvar for kjønnslemlestelse regnes fra den dagen fornærmede fyller 18 år. Regjeringen foretok her det prinsipielle grep som den i svarbrev, datert 29. oktober 2009 til Høyres stortingsgruppe, til spørsmål nr 86 fra finanskomiteen/Høyres fraksjon, avviser å gjøre for de straffebudene som Regjeringen ved justisministeren har anført er de aller viktigste å få på plass så raskt som mulig.

Forslagsstillerne viser til at Høyesterett 13. november 2009 avgjorde to ankesaker hvor viktige prinsipielle spørsmål knyttet til anvendelsen av det straffenivået den nylig vedtatte straffeloven angir, var temaet. Høyesteretts avgjørelser 13. november 2009 vedrørende Gulating lagmannsretts dom 18. juni 2009 (straffeutmåling ved seksuell omgang med datter under 14 år – herunder betydningen av uttalelsene om straffeskjerping i forarbeidene til 2005-straffeloven) og Borgarting lagmannsretts dom 6. mai 2009 (legemsbeskadigelse med døden til følge), viser at justisminister Knut Storberget under hele valgkampen kom med tomme løfter om at straffenivået umiddelbart skulle heves i grove overgrepssaker og voldssaker. I sitt votum kom Høyesterett til, med votumet 10 mot 1, at det forutsettes at den nye straffeloven først må tre i kraft før det straffenivået justisministeren lovet i valgkampen, fullt ut skal kunne holdes. Dette kan tidligst skje i 2012, og kanskje enda senere. Forslagsstillerne viser til at de over lengre tid har krevet at disse straffebudene skulle tas ut særskilt og legges inn i gjeldende straffelov, slik at Stortingets krav om skjerpet straff i overgrepssaker, voldssaker og voldssaker skulle kunne følges opp av domstolene uten større forsinkelse. Forslagsstillerne ber derfor Stortinget anmode Regjeringen om umiddelbart å legge fram forslag til lovendringer slik at voldtektsofre, voldsutsatte og barn som utsettes for pedofile, kan se at denne type handlinger slås hardere ned på fra samfunnet. Mindre enn 2 års straff i grove overgrepssaker er, etter forslagsstillerens oppfatning, en hån mot ofrene, og kan vanskelig sies å være i pakt med den alminnelige rettsoppfatning.

Forslag

På denne bakgrunn fremmer forslagsstillerne følgende

f o r s l a g :

Stortinget anmoder Regjeringen om umiddelbart å fremlegge forslag til endringer i lov 22. mai 1902 nr. 10 Almindelig borgerlig Straffelov (Straffeloven) hvor Stortingets Besl. O. nr. 88 (2008–2009) om lov om endringer i straffeloven 20. mai 2005 nr. 28 (siste delproposisjon – slutføring av spesiell del og tilpas-

ning av annen lovgivning) legges til grunn, slik at Stortingets forutsetninger om kraftig skjerping av

straffenivå for voldshandlinger, voldtekt og overgrep mot barn kan bli realisert.

25. november 2009

